

vendar le pes ostane. Lahoni so pravi diplomati; oni so neizrečeno prijazni, in leta 1848 so prvi velikaši po časti hrepeneli, se kakor člani v čitavnico vpisati. Res se jih je čedalje več nabralo in pri drugi volitvi odbora so že Lahni večino imeli. Tako je šel naš pošten Slovenec kakor člen „čitavnice“ mirno spat in drugi dan je šel po navadni poti v svojo čitavnico časnike brat — al ta je zgignila kakor kafra; zašel je mož v nov „casino italiano!“ — To je vzrok, da se zdaj le samo Slovan more vpisati. Najbolj, se ve, čitavnico Slovenci obiskujejo, ki so kaj marljivi, posebno so iskreni mladi uradniki poštni in računarstva. Bile so dozdej že nekatere „besede“, kjer ste se dve prekrasne dami in goreče Slovenki iz Notranjskega v petji izverstno odlikovale. Ko sem bil tam, so bili naši domorodci zlo omamljeni, ko so zvedili, da ste se te dve mične cvetlici iz domačega gaja vsemu vdeleževanju pri zabavah za naprej odrekle. Vzrok tega je bilo abotno lahonsko natolcevanje, da — za plačilo pojete! Nesramna laž! Svest sem si, da ste visokospoštovane domorodkinji v prvi hip spoznale, kam taka nesramna laž meri in iz kakošne mlake izvira. Nam Slovencom je predobro znano vaji za naš narod plamteče serce, drage gospodični! vemo pa tudi dobro, da ste domá iz hiš, ki našo reč vseskozi ne le z besedami, temuč tudi s cvenkom podpirajo. Mislim tedaj, drage dami, ako bi imel vaji gori omenjeni sklep kedaj resnica biti, da bi bilo tako ravnanje presilno neusmiljeno proti našim, za vaji prelepe glase in domoljubne serca nepopisljivo unetim Slovencom v Terstu! *) Ne morem se zderžati, da ne bi pri ti priliki imenoval g. Kavčič-a in Zorman-a, že davnej vseljena tergovca v Terstu, — moža, ki se že od nekdanj neprenehoma trudita za obveljavo našega imena in bitja v sredi Lahov in Lahonov. Ona sta prava stebra „čitavnice“ z besedo in djanjem; ne rečem preveč, ako pravim: brez nju bi bilo težko kaj. Marsikak dogodek bi vedil povedati, kakošno eneržijo sta gospoda pokazala, ko je šlo za čast slovanskega imena, pa se bojim, da sem jo že morebiti v obširnosti čez mero vdaril; le povavljam, kar smo zadnji večer skupaj peli:

Živio! živio, živio!

Kolikor kapljic, koliko let

Bog Vam daj na svet' živet'! itd.

Občno je znano, da najbolj goreče domoljubje je pri naši vseučelišni mladeži na Dunaji; al rečem, da terzaški čitavničarji o ti zadevi enako koračijo. Hvala Vam, dragi prijatli in znanci, za vesele ure, ki smo jih skupaj preživel; iz dveh dni, ki sem ju mislil v Terstu preživeti, se jih je osem naredilo; pa pretekli so, da sam ne vem kako!

Valt. Zarnik.

Dopisi.

Iz Frauahajma na Štaj. 6. dec. P. — Letošnji poljski pridelki so se pri nas, zvon pšenice, ajde in krompirja, slabo obnesli; da pa vendar to leto bolj k dobrim prištevati moremo, je naredila še precej obilna pa posebno dobra vinska kapljica; prav vesela je bila bratva v lepem vremenu; strelali smo in peli, jéli in pili, da je bilo veselje; zdaj pa vince že po 100 do 150 gld. štertinkjak prodavamo. Dobrota božje mile roke nas je obdarovala, kajti drugač bi ne bili vedili, s čem dobiti dnarcov za potrebe svoje. — Sicer pa tudi brez bridkosti nismo; tudi pri nas se ne manjka ljudi, ki nam ne privošijo, da bi se nam ravnopravnost narodna merila po taki meri, kakor jo je Cesarjeva veličastna beseda izgovorila. Posebno pa en nemškutar naši o tem zvonec nosi, to je tisti, kteremu je rogoviljenje pri volitvi za deželni zbor dosti potú po obrazu polivalo, da mu je obveljalo. Poslednje dni preteklega mesca je pa na drug

način svoje žile napel. Ko so se snidili nedavnej občinski predstojniki zavoljo nabere novincev in zavoljo oprostjenja od vojaščine, jih je oni mož prilizovaje se na vso moč vabil v podpis nekega pisma, ktero naj bi se višemu vladarstvu poslalo, da bi vse postave, ukazi, oklici in dopisi le v nemškem jeziku na občine (soseske naše) dohajali itd. In res je vlovil precej podpisov, tudi od takih, kateri komaj 20. nemško besedo razumejo; da bi prošnja imela večo veljavo, so predstojniki morali še pečate svoje k popisu pritisniti; — sedaj se pa nek kesajo, da so se vsedli na limance. — Naj bi visoko vladarstvo tako počenjanje zvedilo, pa tudi z ostro besedo zažugalo takim ljudém, ki nam iz dosti znanih nagibov hočejo krajšati pravice in dobrote, ki nam jih je ustava z 20. oktobrom in 26. februarjem tako očitno zagotovila! — Zastrušilo in k onemu protokolu prigralo ga je pa menda to najbolj, ker smo dobili mesca listopada t. l. v slovenskem jeziku podučenje, obvarovati se živinskih kug, od visokega vladarstva izdano od 6. decembra 1859 pod št. 32.593. Saj se je takrat, ko je ono podučenje v roko dobil, močno hudoval, ter rekel, da ga bo nazaj poslal, ker ne zná takega brati. „Če ne znate vi, pa nas zná veliko nas“ — sem mu jez odgovoril — „če nas je dozdej moralo toliko Slovincov nemške pisanja prejemati, mali pešici Nemcov tudi ne bo presedalo, se zdaj slovensko učiti, ker vladarstvo ni za enega, ampak za vse deželane kakoršnega koli naroda.“ — Ako ne zapopadete, čmu so nam slovenske šole, ker pravite, da se otroci že tako doma slovenski jezik naučijo, vas ravno s to pravico vprašamo: čmu so pa nemške šole nemškim otrokom, saj se tudi oni doma nemški jezik naučijo? Vidite, da tako nasprotovanje je le gerda z vijača, ktere bi se pošten človek sramovati imel! Mi pa smo iz serca hvaležni, ako od visokega vladarstva v našem ljubem maternem jeziku dopise dobimo; veselimo se ga iz serca, ker ga razumemo in se zaupljivo zanašamo tudi od domače naše gosposke v kratkem času po domače pisanih in natisnjenih dopisov dobivati.

Iz Tomina 8. dec. — z — Radostni beremo večkrat v „Novicah“, kako župani po drugih krajih svoje srenjčane z novimi koristnimi napravami razveseljujejo; al tudi naš tominski župan, gosp. A. Prezel, pri enakih napravah za drugimi ne zaostaja. Posebno na olepšanju našega terga mu je dosti ležeče. Zraven drugih takih naprav nas je posebno razveselil z novo svečavo, s katero je bil naš terg 30. dec. p. m. pervikrat razsvitljen. — Nadjali smo se pa tudi še druge vesele naprave v našem Tominu; al žalibog! naš up nam je splaval po vodi. Raznesla se je bila namreč vesela novica, da se bo razderla tukajšna „kazina“, ktera naš Tomin gledé na naše sedanje razmere še bolj temni, in da se namesto nje bode napravila nova slovenska čitavnica, kjer bi se tudi slovenski časniki in namesto „Presse“, „Triesterce“, „Ostdeutsche Post“ itd. drugi slovenskemu narodu pošteni časniki čitali. Da so nekteri, ki samo pod hrastovo senco svojega zavetja iščejo, vse svoje žile napeli, da bi bili staro mačeho še zanaprej na nogah obderžali, lahko vsak bravec ugane. Zbral se je bil 1. dan t. m. zbor družbenikov, da bi se bili pogovorili kako in kaj, in sklenilo se je, da ima vse pri starem ostati in le zavolj pomanjkanja družbenikov bo treba nekatere časnike opustiti, dasi ravno jih že poprej veliko ni bilo. Vendar ni pelina brez medú tudi pri nas. Radosten Vam tedaj povem, da taista strašna stvar, ktera se nemškutarjem, ne vem že koliko sto tavžent centov teška dozdeva in ki jim je pod imenom „nesposobnost slovenskega jezika za vredovanje“ znana, v miru svoje življenje sklenila. Bile so nam namreč dve vlogi od naše c. k. okrajne sodnije v domačem jeziku rešene. Za to gré pa posebna hvala tukajšnemu uradniku g. Tavčar-ju. On je bil tudi prvi, ki je napravo „slovenske čitavnice“ nasvetoval, in ga tudi v veliko naše veselje v versti zdaj iznova uterjene nemškutarske kazine pogrešamo. Slava mu! Kar je naših domačih ljudi, naj že bodo stanú kakoršnega

*) Ne le samo v Terstu, dostavljamo mi, temuč tudi v Ljubljani, ker nas je že sladko upanje navdajalo, tudi v naši „besedi“ se radovati nad Vašim premilim petjem. Vred.

koli, skorej lahko rečemo, da so vsi pravičnih misli; le nekatere še tare nekaka mlačina, kateri za novo leto želimo, da bi jo domovinska toplota v živo ljubezen raztopila. Obe nemo se pa tudi k vam, verli zastopniki naši, ker ste za dobro spoznali nas z materialno lučjo razveseliti. Prizadenite si kolikor je v vaši moči tudi za našo duševno razsvetljenje in za duševni razvitek, da se nam ne bo očitalo, da imamo le čelo svetlo, možgane pa temne. Podvizajmo se, da zmiraj na višo stopnjo izobraženih Slovincov dospemo; podperajmo se vzajemno eden drugemu; ljubimo to, kar naši nasprotniki sovražijo, in svesti si bodimo, da ne mi, ampak oni bodo osramoteni svoje perute pobesili!

Iz Mokronoga dné 14. dec. — Danes se je deržala pri nas občinska (županijska) seja, ki je bila iz več obzirov prav imenitna. Pričujočih je bilo vseh 18 občinskih odbornikov. Gospod župan, c. kr. notar Jožef Pehani, je začel sejo s primernim ogovorom v slovenskem jeziku, ter je storil potem prva sledeča dva predloga: 1. Govorni jezik v občinskih sejah ima vprihodnje biti samo slovenski; 2. Tudi sejni zapisnik se ima pisati le v slovenskem jeziku. Pervi teh predlogov je bil poterjen enoglasno, drugi pa z veliko večino glasov. Omeniti moram, da tudi gosp. c. k. okrajni predstojnik, ki je tudi občinski odbornik, je za oba ta dva predloga glasoval. — Nadalje se je storilo še več za naše soseskine zadeve važnih sklepov, kakor da se ima za občinske gojzde in polja postaviti posebno čuvaj na občinske stroške; potlej, da po občinskih travnikih (gmajnah) ne sme nihče pasti, tudi gospodar po svojem ne, in tako dalje. Godilo se je tako posvetovanje kakor glasovanje mirno in vse v lepem redu. Da v kratko rečem, v današnji seji so dokazali naši občinski odborniki, *) da znamo tudi mi čislati milo našo materinščino, da se tudi tukaj resno pripravljamo, zaposesti pravice, ki so jih Njih Veličanstvo vsem avstrijskim narodom podelili in sploh, da smo tudi mi dozoreli za samostojno občinsko gospodarstvo in življenje.

Iz Ipavskega terga 3. grudna. R. K. — Današnji dan ostane ne samo za ipavski terg, ampak tudi za celo dolino posebno znamenit in važen; zakaj ta dan smo praznik blagoslovljenja novega šolskega poslopja tukaj posebno slovesno obhajali. Že včeraj proti večeru in danes na vse zgodaj je veselo priterkovanje zvonov farne cerkve naznanjevalo, da se posebno praznovanje pričakuje.

V sredi ipavskega terga sozidano namreč novo poslopje svojo glavo čez vse druge, sicer tudi precej velike hiše ponosno povzdiguje. Po izverstno izdelanem sprednjem obličji boš mislil, da kak tempelj zagledaš, ker se njegovo nadstresje umetno v zvonik zveršuje. Toda zlati, v kamen vrezani napis nad vratmi: „Veri in omiki“ ti naznanuje, čemu da to poslopje tukaj stoji.

Lani se je jelo zidati in letošnjemu ugodnemu vremenu se je zahvaliti, da se je že zdaj svojemu poklicu odpreti moglo, zakaj šest velicih sob in dve manjši za samo šolsko rabo, poleg tega pa za tri učeniške stanovanjske, za vsakega s tremi stanicami in kuhinjo, vse v pritlini in v dveh nadstropjih v sebi zapopada, in zato izpeljava take velike reči tudi veliko časa in dela potrebuje.

Z doveršenjem tega šolskega poslopja so prečastiti g. dekan J. Grabrijan svojo velikoletno poganjanje za napravo poglavne šole za Ipavce in nje, dostojno vselenje povelicali čez vse; zato pa tudi niso jenjali skerbeti, da bi se današnji dan posvečenja tega novega zidališča slovesno obhajal. Naprosili so zatoraj poleg drugih gostov milostljivega gospoda Antona Kos-a, škofovega namestnika in prošta ljubljanskega, da so s prečast. gospod Zavašnikom, c. k. vikšim ogledom ljudskih šol, blagovolili priti in to slovesnost tolikanj više povzdigniti. Gospodje duhovni cele

dekanije, gospodje uradniki in od vseh krajev veliko ljudstva se je bilo zbralo te nove veselice se vdeležiti.

Naj povem, kako je bilo od prvega do zadnjega.

Učenci in učenke, praznično napravljeni, z zelenimi vejicami in banderci v rokah so ob deveti uri zjutraj v versti prišli do farovža, so s čverstim „živio“ gospod general-vikarja in šolskega vikšega ogleda pozdravili in nju in celo zbrano duhovščino s šolsko zastavo (banderom) naprej v farno cerkev peljali, kjer so g. general-vikar sami v proštovski napravi veliko mašo péli. Po maši in po zahvalni pesmi se je iz cerkve procesija odperla do novega zidališča; od njegovega zvonika nam je belo-modro-rudeča zastava v pozdravljenje naproti vihrala v spomin, da se tudi Ipavec zavé, da Boga čez vse spoštuje, cesarja zvesto služi, pa svojo narodnost tudi visoko čisla. „Veri in omiki“ se nam je iz zlatih ust posmehljavalo; po vsem čelu poslopja se je bralo: „Pozdravljeni!“ iz beršljana spleteno; iz vsakega okna so slovenske banderca mahljale in po zelenih smrekovih majah so se venci in drugi kinči zibali.

Pridši pred poslopje so gospod general-vikar cerkveni blagoslov peli in od sobe do sobe z žegnano vodo škropili, pevska družina pa je med tem primerjeno, resnično ginljivo čveteroglasnico pela.

Po dokončanem cerkvenem opravi so se g. general-vikar, g. predstojnik c. k. uradnije, g. grof Tadej Lantieri, g. župan s svojimi svetovavci, več drugih gospodov in gospé in drugega ljudstva v kaj lično okinčano šolsko dvorano podali. Tu smo bili sprejeti s praznično popevko (Festkantate), katero je tukajšni mladi, pa za povzdigo in omiko pevskega duha nevtrudljivi učenik tukajšne glavne šole, g. A. Hribar, osmoglasno nalašč za to veselico na sledeče verstice postavil:

Serčno sprejeto poslopje prekrasno!
Biser, o biser ipavskega terga!
Naše prelepe dežele ponos!
Lepe postave, še lepš'ga poklica,
Zlati napis ti nosijo lica,
Kakšne veljave poslopje da si!

Vero, omiko Ipavec zlo čisla,
Veri, omiki je tempelj postavil,
Narod prihodnji da v njem le spozná:
Vero, omiko za čednost ipavsko,
Vero, omiko za sreče podnožje,
Vero, omiko za prvo blago.

Bog vas ohrani vi skerbni očetje!
Hvale za vaše vse trude in stroške
Manjkalo nikdar vam tudi ne bo:
Čversti sinovi in hčerke preblage
Verno zrejeni, omikani čedno
Bodo najlepši plačilni Vam dar!

Pisavec se ne šteje za presojevavca popevskih izdelov, zdi se mu pa, če bo gosp. A. Hribar tako napredoval, kakor je izverstno dobro začel, da smemo v njem moža pričakovati, ki bo čast delal slovenskemu narodu.

Po končanem petji so gosp. L. Hiti, vodja tukajšne glavne šole v iskrenem govoru važnost današnje dogodbe omenili, in očitno hvalo dali vsem tistim, ki so k napravi tega velikanskega šolskega poslopja pripomogli. Nate, častite „Novice“! celi govor, ker v njem celo zgodovino začeta tega najdete, kar je danes doveršeno bilo.

„Dopolnjeno je — če smem mervico našega prizadevanja z izrekom zaznamjevati, s katerim je naš najviši Gospod svoje neprecenljivo delo odrešenja svetá končal — dopolnjeno je! Dognano je težavno delo tega lepega, velikega šolskega poslopja, katero zdaj tako ponosno svojo glavo čez ipavski terg povzdiguje. — Ravno kar se mu je cerkveni blagoslov podelil in njegovi prostori so se svojemu namenu odperli. Dopoljene so tedaj naše goreče želje; in danes, prečastiti gospodje, in vi visoko spoštovani teržanje, danes obhajamo nepozabljivi dan odpertja tistega poslopja, ki na svojem čelu zlati napis nosi: „Veri in omiki“, v

*) Bog daj, da je vsakemu tudi res prav iz serca šlo, kar je glasoval. Vred.

kterih kratkih besedica svoj visok pomen napoveduje: čemu so ga Ipavci sozidali, in iz kakih vrednih namenov si hvalne spominke stavijo. Zatoraj:

Serčno sprejeto poslopje prekrasno!
Biser, o biser ipavskega terga!
Naše prelepe dežele ponos!
Lepe postave, še lepš'ga poklica;
Zlati napis ti nosijo lica,
Kakšne veljave poslopje da si!"

Dovolite, prečastiti! da se jez — vodja ipavskih šol — prederzmem, svoje in naših gg. učnikov serčno veselje očitno naznaniti nad izpeljanjem tega — gotovo smem reči — pervaka vseh kranjskih šol po deželi, zakaj nobeden tolikanj ne vé, kot učenik sam, kaj se pravi v tesnobi in v pomanjkanji tega in unega s šolsko mladino terpeti, kako težko se v drenji mir in potrebna pazljivost ohrani, in koliko dobrega se izpeljati ne dá, kjer niso prostori za to. Blagovolite mi s kraljevim pevcom reči: „Kako prijetne so tvoje stanovališča o Gospod! po Gospodovih vežah moja duša hrepení!“

„Resnično! prečastiti, Gospodove veže so to! Gospodova roka je delo in delavce vladala, in vsem nam je ta redka sreča znana, da se pri celem izdelovanji najmanjša nesreča ni zgodila. Njemu tedaj, najvikšemu Gospodu, bodi tukaj prva zahvala! O da bi od zaroda do zaroda ne jenjale biti te veže v hvalo in povelicanje Gospodovega imena! — Bodi zahvala pa tudi vam vsem, ki ste se za to neprecenljivo naredbo skerbno potegovali, in za njeno izpeljavo se trudili. Hvala vam, visokočastiti gosp. kanonik in dekan, ker ste si ne gledé na toliko in toliko ovir, zadržav, težav in britkost, ki so s takim velikanskim delom sklenjene, — ne gledé na svoje stare dni, v katerih človek bolj počitka išče in mirno živeti želi; ampak oziraje se le na dušni in telesni prid Vam izročeni faranov, nevtrudljivo, in pri slabem zdravju čudovito marljivo prizadevali. Vem in sem prepričan, da ne iščete slave; tudi sem prepričan, da Vam ljubo ni, kar sem izustil, toda: čast, komur čast! — Dobro pa tudi vem, da vse Vaše prizadevanja in vsi Vaši trudi bi bili komaj kaj zdali, če bi se Vam ne bilo drugih dobrega nadušenih mož pridružilo, ki so Vam z vso pripravnostjo na roke šli. — Opomniti moram tukaj une mile matere, ktere milodarnosti hvala se po celem cesarstvu razlega — premilostljive gospé in presvetle cesarice Marije Ane, ki je s svojim lepim pripomočkom temu poslopju prvi kamen postavila; — naš visokočastiti gospod grof Tadej Lantieri so se soseski v pomoč za to novo šolo z resnično grofovskim darilom skazali. — Zahvalni spominek za take dobrotnike ne sme pozabljen biti — in skerbeli bomo — da se bode v kamen vrezal! — Zahvala Vam, visokočastiti gospod predstojnik c. kr. uradnije ipavske, da ste sosesko v njenem prizadevanji za izpeljavo te šole tako dobrovoljno podpirali, ker s tem ste gotovo k današnji veselici veliko pomagali. — Pa kam me moti nadušenost hvaležnosti? Skoraj bi bil pozabil mož, kterima je naša glavna šola, bi rekel, na sercu zrastle, ker sta nas k najpotrebnišemu za to izpeljavo — ker sta nas k dnarju iz cerkvenih duarnic pripravila, — menim tukaj preisvišenega, prečastitega gosp. prošta in general-vikarja ljubljanske škofije in visokočastitega gosp. kanonika Kosa in šolskega nadzornika kranjskih šol, gosp. Zavašnika, — kterima se ni upiralo iz bele Ljubljane priti in današnjo našo veselico s svojo visoko nazočnostjo povzdigniti. Hvalo, serčno hvalo Vama v imenu vseh hvaležnih Ipavcov izrečem; pa brez besedne hvale Vam Vaša hvala v zgodovini začetja ipavske glavne šole in njenega poslopja za vselej vrisana ostane! — Hvala Vam g. župan in vsi vi soseskini odborniki za Vaše previdne in modre nasvete in sklepe, s kterimi ste najprej za ustanovljenje glavne šole in za njeno vredno vselenje prve roke podali; zahvala Vam za vaše nepoplačljive skerbí, trud in poti, ki ste jih zavolj izdelovanja tega poslopja imeli. Pozabite to, pozabite vse zopernosti, ki Vam jih po vsi obilnosti ni

zmanjkalo. Vedite pa, da ste šolsko sosesko s to napravo med prve verste deželnih sosesk povzdignili in ji jamo skopali, iz ktere bo žlahno drevo „Vere in Omike“ svoje osrečavne veje čez Ipavce, kadar vas zdavnej več ne bo, raztegovalo! — Kaj hočem pa še le Vam reči, pošteni sosedje vse šolske okolice, Vam, ki ste se tukaj velikokrat svoje važne opravila opustivši od zjutranje zore do tihega večera potili, in vse radovoljno oskerbovali in storili, kar je bilo v postavo prekrasnega poslopja potrebno in oskerbeti in storiti vam zapovedano? Ljubeznjivi! Moj jezik ne najde besed vam v zahvalo. Le rečem: S tem velikanskim občokoristnim delom ste si nebrojno veliko zaslug pridobili, ste si spleli nezvenljive vence na svoje grobe, ker storili ste tisuč in tisuč dobrot vsem prihodnjim rojakom svojim. Z nepopisljivim veseljem bodo mislili enkrat na vas vse, ki ste to hišo postavili. Naj vam toraj v imenu vašega daljnega zaroda očitno zahvalo in vse spoštovanje oznamim! — Vaš pot, vaše solze, vaše britkosti so minule; vaše ime, vaše delo, vaše zasluženje pa bo ostalo. Resnične so tedaj besede, ktere neki slaven mož, ki že čez trideset let med vami živi, ter vas dobro pozna, zdaj od vas prepeva:

Vero, omiko Ipavec zlo čisla,
Veri, omiki je tempelj postavil,
Narod prihodnji da v njem le spoznava:
Vero, omiko za čednost ipavsko,
Vero, omiko za sreče podnožje,
Vero, omiko za prvo blago!

Toda, ali boste morebiti prid tega z velikim trdom izpeljanega šolskega poslopja le zarojencem shranili, svojim otrokom ga pa odtegnili? O ko bi se to zgodilo, bi vi svojim otrokom neprizanesljivo krivico storili in vés dose-danji trud bi bil za vas zastonj! Saj tudi vi radi gonite svojo živinico iz hleva na boljše pašnike, zakaj bi tudi svojih otrok na boljo pašo šolskega poduka ne pošiljali? Gotovo ste slišali, morebiti sami že zdihovali: o škoda, da me starši niso v šolo pošiljali! koliko ložej bi se mi zdaj godilo! Ali hočete, da bi tudi vaši otroci za vami tako zdihovali in žalovali? Ali bi ne bilo lepše in slajše, ko bi kdaj tako govorili: Hvala mojemu ljubemu očetu, hvala moji zlati materi, da sta me v šolo pošiljala! to je moja časna in večna sreča. — Pa vendar jih ne manjka, ki imajo vedno brez števila vzrokov, da bi le svoje otroke šoli odtegnili. „V šolo hoditi je že prav“ — pravi kakošen oče — „al jez potrebujem otroka pri delu“. Verjamem tudi jaz, oče, ki tako govoriš, da ga pri delu težko pogrešaš in jaz ti še povem, da je tvoja sveta dolžnost, otroka že zgodaj dela navaditi in ga od pohajkovanja odvračevati; toda, če se ti le z delom zgovarjaš, ti nobeden pameten človek prav dati ne more. Kaj ti pomaga, delavni oče, skerbna mati, če imaš čverstega, močnega, junaškega sina, ki bi ti s svojimi pestmi tudi hraste podiral in skale premikal, ako pa nima izobraženega uma, ne požlahnjenega serca? Čverste kosti, bistri um, žlahno serce — to združeno pa — ti bo dalo, česar zdaj zastonj iščeš, ko morebiti otroku pot v šolo zagrajaš. Kdor ne seje, ne more žeti; kdor se nič ne uči, nič ne zná; kdor nič ne zná, se ne more preživiti; kdor se pa ne more preživiti, je revež, siromak, zgubljenec, je nesrečnež. Premili oče, premila mati! tvoja dolžnost je za otroke skerbeti. Pa tudi vi, otročički! si morate prizadevati vse storiti, kar se od vas terja, in svojim ljubim staršem nikoli veselja ne kaliti. Vi morate radi v šolo hoditi, se pridno učiti; zakaj leta mladosti so leta setve; tukaj se postavi temelj ali k sreči ali pa k nesreči in prigovor v slovenskem berilu pravi: „Če hočeš srečen biti, se moraš mlad učiti.“ Vi se morate povsod lepo vesti, starše in gg. učnike spoštovati in jih v vsem ubogati. „Če starše spoštuješ in ljubiš Boga, je vse ti prijazno, te rado ima“; pravi zopet prigovor.

Dajmo pa tudi mi učniki, ker nam je mladost zročena, vse storiti, kar v povzdigo „Vere in Omike“ služi; spolnimo zvesto in natanko dolžnosti svojega poklica; vedno

naj bo naše prizadetje, mladenče, deklice izrejati, ki bodo napolnjeni z ljubeznijo do čednosti in z ostudom do greha; izrejati mladost, ki bo navdihnjena z ljubeznijo in zvestobo do Boga, do Cesarja in za drago domovino; ker le tako bomo dosegli namen, v kterega so skerbni ipavski očetje ta tempelj postavili, kterim tudi še zadužič v zahvalo s pevci zapojem:

Bog vas ohrani vi skerbni očetje!
Hvale za vaše vse trude in stroške
Manjkalo nikdar vam tudi ne bo.
Čversti sinovi in hčerke preblage
Verno zrejeni, omikani čedno
Bodo najlepši plačilni vam dar! — —

S cesarsko pesmijo je bila slovesnost končana. — Kakor smo se predpoldan dušnega in serčnega veselja navzeli, niso gospod dekan pozabili, tudi za telesne potrebe daljnih in bližnjih gostov poskerbeti in nabralo se jih je bilo trideset h kosilu. Od tukajšnih nastav in nakladov ne gré govoriti in drugim skomine delati, ne morem pa vendar napitnice zamolčati, s katero so gosp. general-vikar gospod dekanu napili: „Dovoljite mi, častiti gospodje, so rekli, da povem, kar mi je pri sercu. Pred 20 leti sem tukaj gosp. Grabrijana kakor fajmoštra in dekana vpeljal. Veliko zaslug si je po tem času pridobil, ne samo za cerkev, ampak tudi za šolo. Veliko je storil ne samo za svoje Ipavce, ktere serčno ljubi, ampak tudi za vse škofijstvo. Njegove zasluge so spoznali prečastiti ranjki škof, in so ga za kanonika stolne cerkve sv. Nikolaja v Ljubljani zvolili, in svitli cesar so ga med viteze svojega reda Franc Jožefa povzdignili. Al s sozidanjem nove šole je slavni mož svoje zasluge čez vse poveličal. Bog ga ohrani!!“

Odpili so gosp. dekan na to napitnico gosp. general-vikarju: „Moj prečastiti, visoko hvaljeni prijatelj, gosp. general-vikar, me z zaslugami in s častmi povzdigujejo, kterih se vrednega ne štejem, ker se mi zdi, da kar sem storil, sem po dolžnosti in po spoznani potrebi storil. Kar pa oni pri ti hvali zamolčujejo, moram odkritoserčno povedati, da Njim gré perva zahvala za vse te zasluge, ker oni so bili prvi vzrok, da sem na to stopnjo prišel; njih prijaznost me je od nekdej podpirala in navduševala. Kar zadeva izpeljavo danes posvečenega šolskega poslopja, bi bilo moje in mojih Ipavcov prizadetje zastoj, ako bi ne bili gosp. general-vikar, kot začasni oskerbnik ljubljanske škofije milostljivo dovolili, da se s cerkvenim dnarjem smé zidanju na pomoč priti. Hvala tedaj, komur perva gré! Bog Vas nam in naši slavni škofii še mnogo let ohrani!“ — „Omeniti moram“ — so rekli pri drugi napitnici — „še dveh gospodov, ktera sta si neprecenljive zasluge za šolsko povzdigo, posebno pa za glavno ipavsko šolo pridobila: enega med nami ni, dasiravno bi ga prav prav rad tukaj imel; pa predalječ je od nas; menim visokočastitega gosp. Močnika, c. k. šolskega svetovavca in bivšega šolskega nadzornika na Krajnskem, zdaj pa na Štajarskem, — drugi je prečastiti gosp. kanonik in viksi škofijski šolski ogleda g. Zavašnik. Tema dvema slavnima možema gré neobhodno berž druga zahvala, da zamorēmo današnjo veselico obhajati; zakaj ni ga očeta, da bi se nevtrujeno za srečo svojega otroka tako poganjal, kakor sta se ta dva moža za ustanovljenje naše glavne šole, trudila. Živio!“

Med drugimi napitnicami na gosp. predstojnika c. kr. uradnike, na gosp. grofa Lantiera in druge goste, kterih prostor ne pripušča spisovati, omenim le še, da so sami gosp. general-vikar gosp. L. Hiti-tu, vodju glavne šole, in gg. učnikom s prav pohvalnimi besedami napili.

S tem se je končala slovesnost današnja, in Ipavcom ostane spominek, zavolj kterega jim bo na dalje hvala šla, ker so v resnici drevo vsadili, kakor govornik pravi, ktero bo raztegovalo svoje osrečavne veje nad Ipavce, kadar jih že zdavnej več ne bode.

Iz Ljubljane. V četrtek zjutraj ob osmih so peljali v poslednjih „Novicah“ omenjena hudodelca na kervavo

znamenje, ki je sedaj blizo smodnišnice (pulfernice). Po popisu smertne sodbe je bilo življenje obéh zlo omadeževano, in že kakor mlada fantalina sta, brez sluha za kersanski nauk in brez vse šolske omike, dopernašala mnogotero hudobijo, ktera ju ni zapustila celi čas njunega življenja. Iz jetnišnice izpušena sta ostala vseskozi nevarna človeka, zato so ju pokorili v delavnici poprej v Mantovi, od leta 1860 pa v Ljubljani, in tu sta umorila svojega tovarša tudi Laha Jožeta Gobbi-a, ker jima je veljal za izdajavca pri oskerbniku delavnice. 19. jan. pri zjutrajni službi Božji sta si podala orožje, s kterim sta potem v šoli zaklala Gobbi-ta; mlajši, še le 28 let stari France M. ga je zabodil v serce s krivcom, stareji, 41 let stari Janez E. pa z debelo in na koncu oestro iglo, tako, da je čez malo trenutkov življenje končal. Ko jima je bila v torek smertna sodba naznanjena, je stareji mirno zaslišal osodo, spoznavši krivico svojo, mlajši pa, ki je ravno najhuje ranil Gobbi-ta, se je repenčiti začel, da je nedolžen, — in še le v sredo ponoči po 11. uri so ga skesanega spovedati in obhajati mogli; al kmali je začel spet svojo „nedolžnost“ terditi in jo je terdil še pod vislicami, dokler mu ni rabelj sape ustavil. Pravijo, da kakih 6 do 7000 ljudi je bilo na morišču pričujočih, in da se je rabelj pravega mojstra skazal: v malo trenutkih je vsak zagagnil. Pristaviti imamo še to, da loterija je imela velik sejm v četrtek in petek, ker starodavna neumna vraža, za obešenci v loterijo staviti in „iz gavg si srečo kovati“, tudi pri nas še gospodari. Bog daj norcom pamet!

Iz Ljubljane. V poslednji seji pravoznanske družbe je bilo sklenjeno, 15. januarja prihodnjega leta v velikem zboru že unidan omenjeno po gosp. dr. Etbin Costa-tu navsvetovano obletnico vpeljanja deržavljskih postavnih bukev slovesno praznovati z nemškim in slovenskim ogovorom in še drugim primernim razgovorom. Dva družbenika sta brala sastavke zoper neomejeno razkosanja zemljiš. Pomenki o tem so odloženi za prihodnjo sejo, v kteri bo nek več družtenikov govorilo za pravico prostovoljnega razkosevanja. — Pervi zvezek družtenega časnika je že izdan; gosp. dr. E. Costa ga je lepo vredil.

Iz Ljubljane. S preserčnim veseljem naznanjamo novico, da preslavni djakovski škof gg. Štrossmajer so čitavnici naši veliko čast skazali, da so si ji pridružili kot družbenik, in ji predvčeranjim 1000 gold. poslali v dar. Čitavnica se bo prevzišenemu mecenu spodobno zahvalila za poslavljenje čitavnice naše z Njih imenom in pa tako zdatno pripomoč. Ker čitavnica že šteje blizo 300 udov in se jih vsak dan še pridružuje, je to pač veselo znamenje narodnega oživljanja. Sliši se sicer še od marsikake strani: čmu tri „kazine“ v Ljubljani? Kdor privoši tudi slovenskemu narodu, da svoje časnike bere, svoje pesmi sliši, svojo besedo govori in se med svojimi ljudmi kratkocasi, da se mu ni treba berž drugi dan že bati, da ga bo „Tagespoštar“, „Prešar“, „Triesterčnik“ grozovito napadel, bo pač živo potrebo spoznal čitavnice narodne, ako pomisli, da v unih dveh kazinah komaj edine „Novice“ najde, v koncertih drugih so naše pesmi redke, naše deklamacije čisto izključene itd. To pač očitno kaže živo potrebo narodne čitavnice, ktera je v prvem oklicu rekla, da noče nobeni drugi družbi na poti biti in se bo tega vodila tudi zvesto deržala:

„Vi po svoje, mi po svoje,
Brez prepira, brez sovražtva!“

— Dr. G. Wenzel, vitez, kraljevi saksonski svetovavec itd. v Draždanah je te dni našemu bukvarju gosp. Lerherju pisal in ga prosil, naj mu, ako je le mogoče, kupi vse Schillerjeve poezije, ki jih je Koseski v slovenski jezik prestavil: „Divico orleansko“, „Nevesto Me-sinsko“, mnogo „ballad“, ki so jih „Novice“ priobčile, pa tudi še družih Schillerjevih, Göthetovih, Klopstokovih, Lessingovih prevodov slovenskih ali ilirskih (Preradovičevih)

želi, ako je mogoče jih dobiti. Pokazali smo g. Lercherju pot, po kateri bi mogel dr. Wenzelnovim željem vstreci. Nas pa veseli, da tudi daljni Nemci se ozirajo na našo literaturo.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. (Iz državnega zbora). Pretekli teden je zbornica poslancov dognala postavbo za tisk (časnikov in knjig); obveljali so večidel vsi predlogi, ki jih je navsveoval za to izvoljeni odbor, ktereга referent je bil doktor Herbst. Postava je v ustavnem duhu izdelana; al koliko bo obveljalo od nje v zboru zbornice gosposke, je veliko vprašanje po tem, kakor se je godilo občinski (srenjski) postavi, ki je dvakrat prišla nazaj v zbornico poslancov, dokler ni večina preuredila nekatere reči vse drugač kakor jih je predterdila; le desna stran zbornice in mala množica levice je ostala dosledna v brambi samostojne občine (srenje).

— Se še do danes (16. dec.) ne vé, kaj bo ministerstvo storilo o duarnih zadevah, ktere misli državnemu zboru v posvet in sklep predložiti. Ali se bo to zgodilo pred božičnimi prazniki ali pozneje, ali celó ne, kako in kaj, se v gibuje že več tednov sém ter tje; eden pravi tako, drugi spet drugač; vsak jo hoče bolje vediti memo družega, pa vendar nobeden pravega ne vé, ker še ministerstvo ni gotovo, kaj bi bilo bolje.

— Ministersk ukaz zapoveduje, da se pri ces. kasah tudi bankovci za papirnate desetice menjati morejo.

— Slovaška deputacija, peljana od škofa Mojses-a, je bila 12. t. m. pri Nj. Veličanstvu Cesarju in mu razodela svoje želje in potrebe za vzdržanje svojih narodnih pravic, ker se bojé, da bi jim jih Ogrji ne dovolili. Cesar so deputacijo prijazno sprejeli in ji obljubili, zadeve Slovakov v resen prevdarek vzeti. Čudno o tej deputaciji je posebno to, da Slovanom vseskozi protivni časniki, kakor „Presse“ in drugi so sedaj naenkrat Slovake pod krilo svoje preserčne ljubezni vzeli.

— V pondeljek zvečer, 16. t. m. so Slovani na Dunaji napravili slovesno „besedo“, pri kateri so slavni umetniki Aleks. Dreyschok, prof. Förchtgott, Pöpper in drugi igrali in so se slovanske pesmi (česke, poljske, ruske, srbske in druge jugoslavenske) pele itd.; tudi dva slovenska kora Jenkova sta bila v versti te slovanske večernice.

Hervaško. Iz Zagreba 12. dec. se piše „Wand.“, da je dvorskemu kancelarju vendar obveljalo, da pride nad sodnija za Hervaško in Slavonsko v Zagreb. — Ob novem letu neha nemška „Agramerica“ biti službeni list; ker mora naročnino zavolj mark vprihodnje povikšati za tretji del, ji bo berž ko ne odkljenkalo. Ali bojo „Nar. Novine“ ostale službeni list, se še ne vé. Tudi o „Pozora“ se pričakuje neke premembe. Sliši se, da nov tedenski list „Gavan“ bode začel izhajati.

— Da Hrvatje rodoljubne Slovence čislajo, vidimo iz tega, ker je zagrebško mesto une dni gosp. dr. Andreja Gostiša-ta, profesorja državljanskega (gradjanskega) prava na zagrebški pravni akademii, rojenega v Černem Verhu blizo Idrije, izvolilo za meščana svojega.

Ogersko. Iz Pešta 15. dec. Kraljevo pismo od 11. t. m. oklicuje, da leta 1850 vpeljana postava za kolke (štempeljue) in takse veljá še zmiraj kakor dosihmal na Ogerskem, in da ni preklicana, kakor nekteri mislijo.

— Goveja kuga se razširja po Ogerskem.

Slezko. Iz Tešina 8. dec. Včeraj se je slovesno odperla tukajšna narodna čitavnica (czytelnica ludova), ki si derží čez 40 časnikov slovanskih in ima čez 400 zvezkov različnih knjig.

Laško. Iz Turina. Velika debata v državnem zboru

zastran Rima in Benetk je bila 11. dec. končana. Nekteri poslanci so silili na vratna nos v vojsko in zabavljivo se obnašali zoper ministerstvo, češ, da zavoljo obotavljanja svojega ni vredno zaupanja; drugi pa so govorili za ministerstvo in poterdili postopanje njegovo. Konec te debate je bil, da je 232 poslancov glasovalo za ministerstvo, le 79 pa proti njemu.

— Znana gora Vesuv (3 ure od Neapolja), ki večkrat z večim ali manjšim potresom ogenj (lavo) iz sebe meče in je leta 79. po Kr. Herkulan, Pompeje in Stabije popolnoma zasula, da ni bilo sledú za njimi, je 11. dan t. m. spet bljuvati začela. Blizo Tore del Greco je gora počila in iz žrela se je izperva valil dim, potem se je začel iz ogojenika kidati pepél, po pepélu pa je pritekla lava, ki je humec pokončala in več hiš. Ker se zraven tega tudi zemlja trese, je celi kraj v veliki nevarnosti. Prebivavci so bežali.

— Iz Rima. 1. dan t. m. je francozki general Goyon spet prišel v Rim nazaj. Pervo je bilo, da je šel k sv. Očetu, potem h kardinalu Antonelli-u. Tudi neapolitanskega kralja Franca II. je obiskal in mu obljubil, da more v Rimu ostati.

Srbska vojvodina. Iz Karlovc je telegram prinesel žalostno novico, da je srbski patriarh baron Rajčić 13. t. m. umerl. Dogodbe poslednjih dveh let so mu duh in telo zelo omamile; za to je bolehal že dolgo. Rojen na hervaški meji leta 1784 in za vojsko določen, je šel v samostan in postal menih; kmali je bil arhimandrit v samostanu Gomirskem, potem škof v Dalmaciji, pozneje metropolit v Karlovcih; 1. (13.) maja 1848 pa ga je narodna skupščina za patriarha srbskega izvolila. Od tega časa je bilo življenje njegovo vedno bojevanje; „vojvodina srbska“ je njegova stvar. „Ost u. West“ sklepa čertice zemljopisa njegovega s sledečimi besedami: „Da se je iskreno poganjal za blagor svojega naroda, nihče ne bo tajil, kdor ga je poznal; da se je pa marsikrat zmotil, pa mu bojo potomci lože odpustili kakor sočasniki. Bodi mu zemljica lahka.“

Angleško. Iz Londona 15. dec. Mož kraljični princ Albert je danes ponoči ob 11. uri umerl.

— Razpor med angleško in severno ameriškansko vlado zavolj unidan omenjenega napada na morji še ni poravnan; če ne bojo Amerikanci udali se, žugajo Angleži z vojsko.

Uganjka zastavice v 50. listu:

301, tudi 721, tudi 4921 itd.

Gospod učitelj J. Kogej nam je poslal zastavico lepo razvozlanó; tudi bistrourna deklica M. P. jo je uganila.

Povabilo častitim družbenikom narodne čitavnice ljubljanske.

26. dan t. m., to je, v četrtek na sv. Štefana dan, zvečer ob sedmih, bo v dvoranah čitavnice („pri Slonu“) „beseda“.

V nedeljo po tem, 29. dan t. m. dopoldne ob 10. uri bo ravno tú veliki zbor, v katerem se bo iznova volil odbor in se bojo vse druge zadeve v pretres vzele, ki po čitavničnih pravilih velikemu zboru spadajo v oblast. Odbor narodne čitavnice v Ljubljani 15. dec. 1861.

Popravek. V sostavku o g. Pejakovičevih „Aktenstücke“ etc. beri na str. 410 proti koncu „Dasi pa je letošnji hervaški zbor itd.“, namesti „Da se je“ in na sledeči strani: „dovoljenje, da bi Serbi in Slovenci smeli (ne morali stopiti v terdnejšo zvezo z njimi.“

Kursi na Dunaji 17. decembra.

5% metaliki 66 fl. 30 kr. Ažijo srebra 40 fl. 50 kr.
Narodno posojilo 81 fl. 60 kr. Cekini 6 fl. 71 kr.